Brain International School
Vikas Puri, New Delhi

पुनरावृत्ति पत्र

विषय ः संस्कृत **कक्षा दशम** **प्रथम सत्र -1**

प्रश्न–1 : उचित अव्ययेन वाक्यं पूरयत।

(एव, अपि, न, केवलम्, पुनः, सह, अधुना, शनैः, बहिः, अन्तः)

1. सः _________ मम मित्रम् अस्ति।
2. रामः सीता _________ विद्यालयं गच्छति।
3. बालकः _________ धावति।
4. कक्षायाः _________ उद्यानम् अस्ति।
5. छात्राः _________ कक्षायाम् उपविशन्ति।

प्रश्न–2 : बहुविकल्पीय प्रश्नाः

1. 'अद्य' इत्यस्य अर्थः— (क) कल (ख) आज (ग) परसों (घ) कल प्रातः
2. 'सह' अव्ययस्य अर्थः— (क) बिना (ख) साथ (ग) ऊपर (घ) नीचे
3. 'गृहकार्य' इति कः समासः? (क) तत्पुरुषः (ख) कर्मधारयः (ग) द्वन्द्वः (घ) बहुव्रीहिः
4. 'गुरुत्वम्' इत्यत्र कः प्रत्ययः? (क) त्व (ख) ता (ग) क (घ) मत्
5. 'शनैः' इत्यस्य अर्थः— (क) शीघ्रम् (ख) धीरे-धीरे (ग) पुनः (घ) सर्वदा
6. 6 'गुरुत्वम्' इत्यत्र कः प्रत्ययः? (क) त्व (ख) ता (ग) क (घ) य
7. 'रामः पुस्तकं पठति।' इत्यस्य कर्मवाच्यं किम्? (क) पुस्तकम् पठ्यते. ख) रामः पठ्यते।(ग) रामेण पठति।
8. 'सीता गीतं गायति।' कर्मवाच्ये—(क) गीतं गीयते. (ख) सीता गीयते (ग) गीतः गायति।
9. 9:30 इत्यस्य संस्कृतरूपं किम्?.........................

10 5:45 इत्यस्य संस्कृतरूपं किम्?........................

प्रश्न 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।

कस्मिश्चित् ग्रामे उत्सवः आसीत्। निर्णयः अभवत् यत् क्षीरव्यंजनाय प्रत्येकं जनः स्वगृहात् एकं लघु दुग्धपात्रम् आनीय विशाले पात्रे दुग्धं क्षिपतु। अनेन पर्याप्तं दुग्धं संगृहीतं भविष्यति। सर्वैः निर्णयः स्वीकृतः। रात्रौ एकस्य जनस्य मनसि विचारः उत्पन्नः अभवत्। सर्वेः जनाः तु पात्रे दुग्धमेव पातयिष्यन्ति यदि अहम् विशाले दुग्धपात्रे एकम् लघुपात्रमितम् जलम् क्षिपामि। तर्हि कः ज्ञास्यति□इति। एवं चिन्तयन् तेन पात्रे जलं क्षिप्तम् अन्यैः अपि एवमेव विचार्य पात्रे दुग्धस्य स्थाने जलम् क्षिप्तम्। प्रातःकाले सर्वेषाम् समक्षं यदा विशालपात्रम् अनावृतम् तर्हि सर्वे विस्मिताः परस्परम् अवलोकयन्तः अतिष्ठन्। सम्पूर्ण विशालपात्रं जलेन एव पूरितम् आसीत्। सर्वेः जनाः तूष्णीम् आसन्।

एकपदेन उत्तरत□

i) ग्रामे किम् आसीत्□

ii) सम्पूर्ण विशालपात्रं केन पूरितम् आसीत्□

II पूर्णवाक्येन उत्तरत□

i) रात्रौ एकस्य जनस्य मनसि कः विचारः उत्पन्नः अभवत्□

ii) प्रातः काले किम् अभवन्□

III भाषिक कार्यम्□

i) 'चिन्तयित्वा' इति अर्थे गंद्याशे किम् पदे प्रयुक्तम्□□चिन्तयन्क्र आनीय क्र विचार्य क्र विस्मिताः□

ii) गद्यांशे 'अनावृतम्' इति क्रियापदस्य किम् कर्तृपदं अस्ति□□समक्षं क्र सर्वेषाम् क्र विशालपात्रम् क्र पात्रम्□

iii) ' न्यूनं' इत्यस्य विलोमपदम् अत्र किम्□

iv)' लघु दुग्धपात्रम्' इति अस्य किम् विशेषणम् अत्र प्रयुक्तम्□

प्रश्न 2 भवान् महेशः भवतः विद्यालये सर्वशिक्षाकार्य□मः आयोजितः। स्वविद्यालयस्य कार्य□मविषये मित्रं रमेशं प्रति लिखिते पत्रे रिक्तस्थानानि मंजूषायाम् प्रदत्तैः पदैः पूरयित्वा पत्रं पुनः लिखतु।

गृहसंख्या □25

अ□1 मोतीनगरम्

1............।

तिथिः............

प्रिय मित्र 2 ....

सप्रेम नमो नमः

अत्र कुशलं तत्रास्तु। मित्र ! अस्माकं विद्यालये 3............... सर्वशिक्षा□कार्य□मः आयोजितः। वयं छात्राः भिन्नवर्गेषु विभक्ताः भूत्वा विद्यालयस्य समीपस्थानि 4.................. गतवन्तः। तत्र लघुकुटीरे 5...............निरक्षरान् जनान् शिक्षायाः महत्त्वं बोधितवन्तः। बालकान् विद्यालये प्रेषणार्थं तान् 6...............। अस्माकं कार्य□मस्य प्रभावेण इदानीम् अस्माकं विद्यालये7............... परिमिताः 8...............बालकाः पठितुम् आरब्धवंतः। भवान् स्व विद्यालयस्य 9............... विषये लिखतु।

भवदीयं मित्रम्

10...............

मञ्जूषा□गतगुरूवासरे □पंचविशतिः □निवसतः □दिल्लीतः □निर्धनाः □रमेशः □कार्य□मस्य □अशिक्षितक्षेत्राणि

प्रश्न 3 निम्नलिखितं सवादं मञ्जूषायाः सहायतया रिक्तस्थानपूर्ति कृत्वा सम्पूरयत।

सरोजिनी □भगिनी मञ्जरि□अद्य विद्यालये अतीव कौतुहलं कथं विद्यते□
मञ्जरी □ किम् भवती न जानाति 1 ....।
सरोजिनी □ विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः □मया तु न ज्ञायते।कदा निश्चितं भूतमिदम्□
मञ्जरी -   त्वं तु 2...............।
सरोजिनी □आम्□अहम् तदा स्वभगिनीं मेलितुम् अमेरिकादेशे आगच्छम्।तदा तस्याः पुत्रः अजायत्।
मञ्जरी   - 3.....................।
सरोजिनी □स तु स्वस्था वर्तते। परं मम भगिनी अधुनापि पूर्णतया स्वस्था नास्ति।
मञ्जरी   □कथम् ? 4............।
सरोजिनी □सा स्वाभाविकरूपेण प्रसवं न कृतवती अपितु शल्यां□मया पुत्रः अजयत।
मञ्जरी □अलं चिन्तया।

समयेन सह सर्वं शुभं भविष्यति।त्वं तु तदा अनुपस्थिता आसीः।इयं समस्या आगता। अधुना तस्याः पुत्रः सा च कथम् स्तः ।आगामी शनिवासरे अस्माकं विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः अस्ति।

❖ मणिका पाठय पुस्तक की पुनरावृत्ति **'Together with sanskrit'** से की जाएगी।